

Dr hab. Stanisław Cygan, prof. UJK
Zakład Językoznawstwa Synchronicznego i Diachronicznego
Instytut Literaturoznawstwa i Językoznawstwa
UJK w Kielcach

Recenzja rozprawy doktorskiej **Pani mgr Katarzyny Zagłoby** pt.
Leksyka z zakresu pola tematycznego *WYPOSAŻENIE WNĘTRZ DOMU*
***WIEJSKIEGO* w języku mieszkańców okolic Poddębic**

napisanej pod kierunkiem **dra hab. Błażeja Osowskiego, prof. UAM**,
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej,
Instytut Filologii Polskiej, Poznań 2023, ss. 616

Obszerna rozprawa doktorska Pani mgr Katarzyny Zagłoby dobrze sytuuje się w nurcie prac dialektologicznych o charakterze interdyscyplinarnym, bowiem odwołuje się do ustaleń socjolingwistycznych, kulturologicznych. Obejmuje leksykę pogrupowaną tematycznie, dotyczącą wyposażenia wewnątrz domu wiejskiego w języku mieszkańców kilkunastu wsi usytuowanych w pobliżu Poddębic w woj. łódzkim. Autorka wykazała się dobrą wiedzą o regionie, o przemianach kultury ludowej w okolicznych miejscowościach, zwłaszcza regionalnej obrzędowości, także wiedzą z zakresu historii kultury materialnej, na przykład historii meblarstwa, sprzętów do prania i in., i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, jakim jest język regionu poddębickiego.

Doktorantka wyznaczyła sobie bardzo ambitne zadanie badawcze i konsekwentnie dążyła do celu, opisując punkt po punkcie każdy element struktury pola tematycznego przedstawionego na s. 16-18. Wybór problematyki badawczej uważam za zasadny, dobrze przemyślany i właściwie umotywowany. Zdaję sobie sprawę z trudności, z jakimi musiała się mierzyć Pani mgr Zagłoba, i z ogromu wysiłku, jaki włożyła w przygotowanie rozprawy. Dotyczy to m.in. trudności w opisie istniejących w świadomości rozmówców dwóch światów: tradycyjne budownictwo ludowe vs współczesna architektura wiejska. Trzeba pamiętać, że część warstwy tego słownictwa to leksyka specjalistyczna dotycząca wyposażenia wewnątrz domu wiejskiego, której – moim zdaniem – jakoś szczególnie Badaczka nie wydziela.

Doceniam wysiłek Doktorantki na każdym etapie powstawania dysertacji (gromadzenie materiału językowego w trakcie badań terenowych, ekscerpcja leksyki, grupowanie jej w określone subpola, podpola, mikropola, żmudna lektura gwarowych

opracowań leksykograficznych, sprawdzanie poświadczeń i znaczeń wyrazów w *Kartotece słownika gwar polskich*, ustalenie zasięgów geograficznych wyrazów analizowanych w pracy, inne czynności analityczno-interpretacyjne). Pani mgr K. Zagłoba imponuje swoją pracowitością.

Główny cel pracy to **„charakterystyka leksyki z zakresu wyposażenia wnętrz w domach wiejskich w okolicach Poddębic**. Słownictwo zostało podzielone na subpola i mikropola tematyczne, w ramach których wskazano podobieństwa i różnice pokoleniowe. Celami szczegółowymi są **sprawdzenie liczebności słów ogólnopolskich i dyferencyjnych** (gwarowych, archaicznych, zleksykalizowanych nazw własnych itp.) **oraz podanie czynników mających wpływ na zmiany zachodzące w wyposażeniu wnętrz i tym samym słownictwie z tego zakresu**”. „[...] Nowym zagadnieniem podejmowanym w rozprawie jest natomiast **opis dynamiki zmian zachodzących w języku mieszkańców okolic Poddębic**, który został przedstawiony na bazie materiału dotyczącego pola tematycznego **WYPOSAŻENIE WNĘTRZ DOMÓW WIEJSKICH**” (s. 9)

Użyte w dysertacji terminy: subpole, mikropole, podpole to kategorie pojęciowe niezwykle ważne dla omawianej pracy, bo stanowią świadectwo wewnętrznej organizacji leksyki, zależności między nimi. Trzeba dodać, że na strukturę słownictwa tematycznego ma też wpływ zespół relacji semantycznych, w które wchodzi znaczna jego część. W kontekście przyjętej szerokiej definicji pola tematycznego, za T. Skubalanką i J. Sierociukiem, Doktorantka słusznie wskazuje na relacje semantyczne, „[...] szeroko rozumiane relacje zachodzące między jednostkami leksykalnymi, w tym relacje semantyczne” (s. 27)

W związku z tą częścią definicji pola tematycznego, dotyczącą relacji semantycznych, chcę nadmienić, że w pracy brak osobnego rozdziału poświęconego tym relacjom znaczeniowym w obrębie wyrazów wchodzących w skład danych subpól: synonimii, polisemii, homonimii, antonimii itp. rzeczowników, przymiotników, czasowników. Zostały one częściowo zgrupowane w poszczególnych częściach rozprawy, czasem się o nich wzmiankuje, są dość rozproszone. Autorka ogranicza się w większości przypadków do relacji synonimii wyrazowej (por. tabele w pracy).

Źródłem materiału językowego są teksty wypowiedzi 43 mieszkańców (dodatkowo respondentem jest także dziecko ur. w 2013 r.) z 23 wsi powiatu poddębickiego, usytuowanych w 4 gminach: Poddębice, Wartkowice, Zadzim i Uniejów (łącznie ponad 45 godzin nagrań) nagrywane od lutego do października 2020 r. Badaczka przyjęła nadrzędny czynnik pokoleniowy jako kryterium podziału rozmówców. Ich reprezentacja generacyjna wygląda następująco: 10 osób z I pokolenia (urodzeni do 1955 roku), 18 osób z II pokolenia

– urodzeni w latach 1956-1980 oraz 15 osób z III pokolenia – urodzeni po 1980 r. (s. 30-31-32).

Recenzowana rozprawa doktorska ma klasyczną, przejrzystą budowę, charakterystyczną dla prac naukowych. Jest to układ logiczny, przemyślany, zachowujący właściwe proporcje części teoretyczno-metodologicznej (s. 9-53) i analityczno-interpretacyjnej (s. 54-556). Obszerna część analityczna dysertacji składa się z kilkunastu rozdziałów: **I. Budynki, II. Pomieszczenia, III. Elementy konstrukcyjne budynku mieszkalnego, IV. Materiały, V. Tekstylia, VI. Meble, VII. Urządzenia, VIII. Przybory i narzędzia, IX. Naczynia, X. Ozdoby, XI. Varia.**

Pracę zamykają syntetyczne **Zakończenie** (s. 557-568), **Bibliografia** (s. 569-589), **Spis tabel** (s. 590-601), **Spis wykresów** (s. 602-605), **Aneks** zawierający kwestionariusz do badań tego pola tematycznego (s. 606-616).

Rozdział I. **Założenia teoretyczno-metodologiczne** (s. 9-53) został poprzedzony **Wprowadzeniem**. Sporo miejsca poświęcono tu kuchni, stolowi. Nie jest dla mnie zrozumiałe dlaczego, skoro przedmiotem opisu jest dom wiejski. Czy jest to właściwe rozmieszczenie akcentów w opisie we wstępie, który rozpoczyna się tymi słowami:

„Przez dziesiątki lat najważniejszą funkcję w domu pełniła kuchnia. W pomieszczeniu tym nie tylko przyrządzano i spożywano posiłki, ale również wykonywano czynności higieniczne, przyjmowano gości, a nawet modlono się. [...] W dawnych chatkach bez kominów „systematycznie bielony piec zdecydowanie jaśniał na tle ciemnego otoczenia czarnej izby, co akcentowało jego wielkość i znaczenie” (Haratyk 2004: 251) – s. 7.

W tej części pracy czytelnik oczekiwałby motywacji wyboru dominanty tematycznej domu jako przedmiotu badań, informacji o zmianach w zakresie budownictwa, funkcji przestrzeni domowej. Dobrze byłoby wspomnieć, że przedmiotem opisu jest wyposażenie wnętrza domu zarówno dawnego, jak i współczesnego. Należałoby się odwołać jeszcze do publikacji Oskara Kolberga z tego terenu, tj. do tomu 22. *Dzień wszystkich. Łęczyckie*, Wrocław – Poznań 1964, i do tomu 46. W doktoracie Badaczka powołuje się na tom 46. *Kaliskie i Sieradzkie*, Wrocław – Poznań 1967, ale w kontekście przesądu dotyczącego kołysania dzieci. (s. 251) Nie ma informacji o wyposażeniu dawnych domów.

W związku z podrozdziałem I.b. BUDYNKI I KONSTRUKCJE PRZY DOMU nasuwa się pytanie o definicję domu, którą zamieszcza w pracy Pani K. Zagłoba. Może należałoby przyjąć poszerzoną definicję domu wiejskiego zaproponowaną przez H. Kurek: „W związku z tym *wiejski dom* należałoby raczej definiować jako „udomowione miejsce” składające się: z budynku mieszkalnego usytuowanego w naturalnym, wiejskim krajobrazie,

integralnie związanych z nim zabudowań gospodarskich, podwórza, ogrodu, sadu oraz otaczającej je przyrody. Centralnym miejscem tradycyjnej, wiejskiej zagrody była chata (dom mieszkalny) stanowiąca bytową przestrzeń rodziny z pokolenia na pokolenie, mająca określoną wartość materialną (Adamowski 2011: 24) i utrwalająca specyfikę tradycyjnej, wiejskiej architektury regionu, por. chałupy kaszubskie, kurpiowskie, podhalańskie, lubelskie itp. (Górak 2001: 13)¹. [H. Kurek, 2024, *Obraz pogranicznej wsi i jej mieszkańców utrwalony w nazwach domów (na przykładzie Cergowej k. Dukli w Beskidzie Niskim)*, „Prace Filologiczne” (w druku)].

Tłem dla rozważań językoznawczych Pani mgr Katarzyny Zagłoby jest charakterystyka ogólna regionu poddębickiego: odwołuje się ona do przeszłości administracyjnej ziem tego regionu, uwzględnia też charakterystykę języka lokalnego.

Zaproponowane metody analizy materiału językowego są zgodne z teorią pól językowych i metodologią ich badań, ale nie są wyczerpujące. Odnosi się wrażenie, że Autorka chce wpisać w tabele wszystko, co tylko może, nie zwracając uwagi na podział tych pól na pola parataktyczne i syntagmatyczne. Ze względu na luki w opisie (por. brak rozdziału o relacjach znaczeniowych wyrazów należących do tych samych pól tematycznych) cel analityczny nie został do końca zrealizowany. Te pewne niedociągnięcia w zakresie metodologii badań pól tematycznych rzutują na świadomość metodologiczną Doktorantki. Świadczą też o tym niektóre tabele zamieszczane w pracy, w których mówi się o synonimii wyrazowej i wariantach językowych. Nie jest dla mnie jasny, przejrzysty sposób prezentowania jednostek leksykalnych w niektórych tabelach, zwłaszcza, że są tam niekiedy różne części mowy i wyrazy o odmiennych znaczeniach (por. uwagi na s. 6 recenzji). Taki układ leksyki nasuwa pytanie o rozumienie terminu synonimia gwarowa i wariant językowy.

Interesujące są podsumowania po poszczególnych analizach materiału językowego w subpolach tematycznych, w których pokazuje się liczebność jednostek (metoda ilościowa) w poszczególnych grupach pokoleniowych (różnice w mowie pokoleń), stratyfikację tej leksyki: leksemy ogólnopolskie, gwarowe, potoczne, książkowe, regionalne, słownictwo dyferencyjne, okazjonalizmy, czy tzw. poświadczenia negatywne, budowę słowotwórczą wyrazów, ich znaczenie.

Wartością pracy jest także wzbogacenie jej krótkimi tekstami gwarowymi, które pokazują sposób myślenia rozmówców o desygnatach, stosunek do nich, ich przemiany

¹ Ze względu na swoiste cechy form architektury ludowej, w polskim budownictwie wiejskim wyróżnia się około dwudziestu regionów architektonicznych z typami chałup i utrwalającymi specyfikę tradycyjnej, wiejskiej architektury regionu (Górak 2001:13).

(s. 157-158, s. 160-161, s. 176, s. 177, s. 197, s. 207-208, s. 222, s. 238, s. 240, s. 269, s. 296, s. 321, s. 343, s. 360, s. 366, s. 410, s. 419, s. 432, s. 464, s. 466, s. 474, s. 485, s. 486, s. 511, s. 551).

Szkoda, że w dysertacji nie ma tak potrzebnego indeksu wyrazowego, co ułatwiłoby jej lekturę.

Pani Zagłoba wykorzystwała sprawdzone już narzędzia badawcze, analityczno-interpretacyjne, osiągając rezultaty nieco mniejsze niż powinna osiągnąć swoją mrówczą pracą, zaangażowaniem, filologiczną akrybią. Niektóre wątki opisu wykraczają znacznie poza poziom stricte językoznawczy i dotyczą sfery obrzędowości regionalnej. Powiązanie badań z innymi kontekstami: socjologiczno-historycznym, kulturowym jest niezwykle ważne, nadaje pracy charakteru interdyscyplinarnego, o czym już wspomniałem we wstępie.

Osiągnięcie badawcze Doktorantki jest istotne z punktu widzenia lingwistyczno-kulturowego, także regionalnego. Praca dobrze wpisuje się w problematykę małej ojczyzny z całym jej dziedzictwem kulturowym.

Uwagi szczegółowe:

1. Jak Autorka rozumie tę cechę socjolingwistyczną informatorów, jaką jest stopień piśmienności? (s. 9)
2. Czy w klasyfikacji leksyki współnoodmianowej wyróżnione elementy modelu: JA WOBEC SIEBIE – JA WOBEC TEGO, CO POZA MNĄ A. Markowski nazywa polami? (s. 13)
3. Pisząc o zmianach w języku mieszkańców wsi, Autorka nie odwołuje się do ważnego, wartościowego artykułu M. Kucaly, *O słownictwie ludzi wyzbywających się gwary*, „Biuletyn PTJ”, XIX, 1960, s. 141-154.
4. Badaczka wykorzystwała kilka słowników w celu sprawdzenia znaczeń jednostek leksykalnych. Jakie jest kryterium ich doboru? Dlaczego wśród nich nie ma na przykład tak ważnego regionalnego zbioru *Słownictwa ludowego z terenu byłych województw kieleckiego i łódzkiego*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, 1974-1984, t. XX-XXI. Spośród wielu punktów badawczych mamy kilka z interesującego nas regionu.
5. Jak jest rozumiana w pracy relacja synonimii, skoro umieszcza się w tabelach kilka różnych wyrazów – zob. np. Tab. 2.IV. 10.: *Płytki*, ich typy i synonimy: *plytki I, kafelki, gres, terakota, glazura, flizy, lastryko, lastrykowy, fuga*. Są tu nazwy różnych desygnatów: płytek, kamieni do wykonania podłóg i parapetów, zaprawy

uzupełniającej szczelinę między płytkami na ścianie, podłodze. (s. 141); Tabela 2.X.26. *Choinka* i synonimy: *drzewko, choinka, choineczka, chójka, jolka, jedliczka, jeleczka, żywa* (s. 516); Tabela 2.II.12. *Sień* i synonimy (s. 85): *sień I, sionka, przedsionek, ganek, ganeczek, kaganek I, korytarz I, korytarzyk I, przedpokój, wiatrolap, przybudówka, dobudówka, przystawka, hol, antrejka, izba III, weranda*.

6. Jakie jest rozumienie terminu wariant językowy? Por. np. Tabelę 2.IV.54: *Glina*, jej warianty i czynności z nią związane: *glina, gliniiany, ulepić, wypalać, opalać* (s. 180-181); Tabela 2.V.14: *Obrus* i warianty: *obrus, obrusik, nieplamioⁿcy* (s. 205); Tabela 2.VI. 28: *Kredens*, jego typy i warianty: *kredens, kredensik, serwantka, trzydrzwiowy* (s. 245); Tabela 2.IV.60. *Metal* i warianty: *metal i metalowy* (s. 183); Tabela 2.IV.62: *Żelazo* i warianty: *żelazo, żelazny* (s. 185); Tabela 2.IV.67: *Tkanina*, jej synonimy i warianty: *material II, tkanina, materialowy, tkać* (s. 188); Tabela 2.III.24: *Okno* i warianty: *okno, witryna II, okienko, okienny* (s. 118); Tabela 2.III.29: *Wentylacja* i warianty: *wentylacja, wentylacyjny* (s. 122); Tabela 2.IV.8: *Tynk* i warianty: *tynk, wak, tynkować, wytynkować, otynkować, nieotynkowany, natynkowany, wyszlifować, gładź, wyszpachlować* (s. 137).

7. Jak rozumieć taki zapis?:

Co istotne, *narzuta* to wariant progresywny względem *kapy*. (s. 199). Jaką typologię wariantów językowych przyjmuje Autorka? Dobrze, że w przypisach są odsyłacze do wariantu.

8. Praca jest napisana dobrym językiem naukowym, choć trafiają się drobne błędy:

A. Błędy graficzne (w tym cztery ortograficzne): *nie zostało* (s. 58), *wolnostojący* (s. 60, s. 246, s. 299, s. 314, s. 315, s. 320), *genracji* (s. 69), *przywołali* (s. 75), *głownie* (s. 123), *użył* (s. 145), *nienotrowana* (s. 170), *młodszy* (s. 277), *J. książkowe* (s. 189), *z kaliskiego, z konińskiego* (s. 250), *jednoatka* (s. 284), [...] określiła jako *zapdkę* (s. 293), *służce* do ogrzewania (s. 303), *mikrofałę* PSWP notuje jako „*potoczq*” (s. 314), *ogólnopolskich* (s. 337), *Interenet* (s. 348), w węższym *zanczeniu* (s. 359), *stuśniuki* (s. 420), *zmróżyć* (s. 420), najwyższy *odestek* poświadczeń (s. 423), *begoni* (s. 494) *różwnież* (s. 518), *chrześnijańskie* (s. 521), *obia* (s. 532), *Podumowując* (s. 548), *źródlach* (s. 553), *Wyznania Religijne w Polsce [...]* (s. 574), *południwkresowej* (s. 576).

- B. Błędy stylistyczne:

[...] równie mieszkanie w suterenie jest tu zjawiskiem obcym. (s. 61)

Tu również zaszła sytuacja, w której omawiany desygnat popularny był dawniej. (s. 209)

Kończąc temat telefonów, warto dodać, że respondenci wymienili kilka marek i modeli.
(s. 341)

C. Błędy interpunkcyjne:

Mikropole POMIESZCZENIA, W KTÓRYCH SPĘDZA SIĘ CZAS WOLNY składa się z 18 leksemów. (s. 72)

Na ogólną nazwę pomieszczenia, w którym spędza się czas wolny odnotowano trzy określenia. (s. 72)

Ogółem w mikropolu POMIESZCZENIA, W KTÓRYCH SPĘDZA SIĘ CZAS WOLNY rozmówcy z I pokolenia wymienili 14 jednostek leksykalnych [...]. (s. 74)

Dla mikropola POMIESZCZENIA, W KTÓRYCH PRZYRZĄDZA, SPOŻYWA I PRZECHOWUJE SIĘ JEDZENIE odnotowano 21 jednostek leksykalnych. (s. 75)

‘Pomieszczenie, w którym przyrządza się jedzenie’ nazywane jest przede wszystkim *kuchnią*. (s. 75)

‘Pomieszczenie, w którym znajdują się urządzenia do higieny osobistej [...] zostało określone za pomocą 5 nazw. (s. 79)

‘Pokój, w którym jest telewizor’ nazwany został *telewizornią* [...]. (s. 93)

Respondenci z III pokolenia dla mikropola POMIESZCZENIA, W KTÓRYCH SPĘDZA SIĘ CZAS WOLNY nie wskazali deminutywnego pokoiku [...]. (s. 95)

[...] po dwa niedokonane, tj. *ocieplać* i *obrzucać* oraz dwa dokonane – *ocieplić* i *obrzucić*.
(s. 145)

Meble takie jak kołyski i fotele oraz popularna zabawka, zwłaszcza w kształcie konia, mogą posiadać funkcję bujania się [...]. (s. 232)

‘Wierzchnia płyta na szafkach kuchennych, na której przyrządza się potrawy’ to dla mieszkańców okolic Poddębic *blat* (30 poświadczeń) i *bufet* (31 poświadczeń). (s. 245)

Słowo *proⁿd*, podali tu wszyscy informatorzy. (s. 277)

‘Zakończenie przewodu elektrycznego, które podłącza się do źródła energii elektrycznej’ nazywane jest wtyczką. (s. 280)

‘Element zegara, na którym są cyfry i po którym przesuwają się wskazówki’ nazywany jest głównie cyferblatem [...]. (s. 539)

9. Jeśli mowa o wariantach fonetycznych, to powinny być one podane w zapisie fonetycznym a nie ortograficznym: *drzwi*, *dźwi*, *dźwi*, *dźrzwi*. (s. 112)

10. Niezrozumiałe są dla mnie dane zawarte w Tabeli 2.IV.24. Materiały meblowe: Leksemy: *druciany*, *plastikowo-aluminiowy*, *kryształowy*. (s. 154)

11. Czy na pewno określenie *ruski* odnosi się do rosyjskich handlarzy sprzedających towary na polskich bazarach? (s. 311)

12. Trochę zastanawia, że nie odnotowano takich wyrazów, jak *lep* na muchy, *lepka* ‘lepka, gęsta substancja rozsmarowana na paskach papieru, służąca do wabienia i łowienia owadów’, *packa na muchy* (in. *klepka, klepacka*) ‘przyrząd mający postać pręta drewnianego z przymocowanym na końcu kawałkiem skóry służącym do zabijania much; ‘plastikowy przyrząd z częścią do zabijania much’.

13. Zdaniem Autorki wyraz *kastrula* znany jest w innych językach, m.in. w kazachskim (*кастрюля*) (s. 445). Dlaczego nie uwzględnia się j. rosyjskiego? *Kastrula* to zapożyczenie wschodniosłowiańskie (por. uwagi o wyrazie *kastrula* ‘garnek’ zawarte w pracy A. Kosteckiej-Sadowej, *Rzeczownikowe zapożyczenia wschodniosłowiańskie w gwarach polskich*, Kraków 2015, s. 240.

Warto dodać, że w kazachsko-rosyjskim słowniku online *кастрюля* to *кэстрол*

[<https://www.sozdik.kz/ru/dictionary/translate/ru/kk/%D0%BA%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D1%8E%D0%BB%D1%8F/>].

W korpusie języka kazachskiego wyraz ten nie występuje, ale 5 razy pojawia się *кэстрол* [<https://qazcorpus.kz/find/>], zapisywany cyrylicą. Wyraz *қазан* w języku kazachskim odnosi się do tradycyjnego dużego, głębokiego naczynia kuchennego. Jest ono wykorzystywane do gotowania potraw, zup, duszenia, a nawet pieczenia mięsa. Naczynie to jest nieodzowne w kuchni kazachskiej. Jego wyjątkowa głębokość i szerokość pozwalają na przygotowanie posiłków dla dużej liczby osób, co jest istotne w kulturze kazachskiej, znanej z gościnności i wspólnego celebrowania posiłków. Zob. uwagi A. Kosteckiej-Sadowej o wyrazie *kazan* ‘kocioł, garnek’ (s. 240 powyższej publikacji Autorki).

14. Czy można zauważyć wpływ wykształcenia informatorów i stopnia ich zamożności na leksykę z analizowanego pola tematycznego? (por. uwagi Autorki na s. 450 w związku z wyrażeniem językowym *tygiel*.)

15. W Tabeli 2.IV.9: *Materiały do pokrywania dachów* znalazły się *kolki* ‘opadłe, wysuszone listki drzew iglastych używane do **ocieplania domów** – S.C.’ (s. 139); por. gwarowe nazwy *gać, zogata, gaconka* i in. Dlaczego?

16. Czy rzeczywiście wyrazy *słoniczek* (s. 500), *miniszufladeczka* (s. 229) to zdrobnienia III stopnia?

17. Do bogatej Bibliografii dodałbym jeszcze inne publikacje:

- J. Basara, *Terminologia budownictwa wiejskiego w dialektach polskich*. Część I. *Dom mieszkalny*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1964.
- K. Nowak, *Śląskie słownictwo gwarowe dotyczące domów mieszkalnych, zabudowań gospodarczych oraz ich wyposażenia*, „Studia Śląskie”, 2015, t. LXXVII, s. 185-200.
- B. Szura, *Wieś miechowska w połowie XIX wieku i w Parku Etnograficznym w Tokarni*, Kielce 2023.
- M. Imiołek, *Dziedzictwo niedoceniane. Chłopskie budownictwo kamienne na Kielecczyźnie od poł. XIX w. do lat 50-tych wieku XX*, Kielce 2022.
- J. Czajkowski, *Budownictwo ludowe Podkarpacia*, Sanok 1977.
- J. Czajkowski, *Dom drewniany w Polsce. Tysiąc lat historii*, Kraków 2011.
- M. Gładyszowa, *Budownictwo*, [w:] *Etnografia Polski. Przemiany kultury ludowej*, t. 1, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1976.
- S. Lew, *Budownictwo ludowe dorzecza Sanu w XIX i XX w.*, Rzeszów 2003.
- Z. Staszczak, *Budownictwo chłopskie w województwie lubelskim*, Wrocław 1963.
- I. Tłoczek, *Dom mieszkalny na wsi polskiej*, Warszawa 1985.
- E. Traczyński, *Wyposażenie budynków mieszkalnych i gospodarczych w regionie świętokrzyskim w 2 połowie XIX i w XX wieku*, Kielce 1986.
- D. Czyż, *Obraz życia i kultury mieszkańców dawnej wsi łomżyńskiej utrwalony w słownictwie gwarowym*, Łomża 2005.
- A. Kostecka-Sadowa, *Funkcjonowanie leksyki pola tematycznego zabudowania gospodarcze, ich części, wyposażenie domu w języku ludności polskiej na pograniczu polsko-ukraińskim (na materiale z obwodu lwowskiego)*, [w:] *Polonistyka w świetle tradycji i wyzwań współczesności*. Praca zbiorowa z okazji piętnastolecia Katedry Filologii Polskiej Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki, pod red. I. Bundzy i A. Krawczuk, Kijów 2021, s. 523- 533.

Sformułowane uwagi dyskusyjne, krytyczne rzutują na ogólną ocenę dysertacji. Jej zaletą jest rzetelne zgromadzenie materiału językowego, próba jego analizy i interpretacji. Autorka wybrała sprawdzone narzędzia i metody badań językoznawczych, wykonała zadanie, osiągając założone cele badawcze. Dysertacja zawiera pewne luki wymagające uzupełnienia, dopracowania, zmian w układzie elementów językowych w tabelach.

Podsumowanie

Praca doktorska Pani mgr Katarzyny Zagłoby, stanowiąca Jej pierwsze, ważne osiągnięcie naukowe, wpisuje nowe treści do dyskursu dialektologicznego; zawiera dużo interesującego materiału badawczego, wypełnia lukę w badaniach regionalnych. Jest to potrzebne studium

językowe dotyczące przemian języka ludowego w zakresie wąskiego wycinka kultury materialnej lokalnej społeczności poddębickiej, tj. elementów wyposażenia wnętrz domów wiejskich. Poszerzenie terenu eksploracji, zwiększenie liczby godzin nagrań, liczby informatorów przyczyniłyby się do powstania obszernego korpusu tekstów mówionego języka mieszkańców badanych wsi, który stałby się podstawą opracowania słownika tematycznego <dom w kulturze ludowej>, do czego gorąco zachęcam Doktorantkę.

Pracą z pewnością zainteresują się miłośnicy regionu, znawcy i pasjonaci kultury ludowej. Dla rozmówców Badaczki, którzy są współtwórcami tej pracy, Jej dysertacja to piękny dar.

Konkluzja

Recenzowana dysertacja spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku **Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce** (Dz.U. 2018; poz. 1668), stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dyscyplinie językoznawstwo. W związku z tym wnioskuję o dopuszczenie Pani mgr Katarzyny Zagłoby do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kielce, dn. 16 I 2024 r.

Stanisław Cygan